

AHOLINING GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI BO'YICHA SAVODXONLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Sharipbayeva Yulduz Muzafarovna

Email: yu.sharipbayeva@cspi.uz

ANNOTATSIYA

Globalashuv davrida insoniyat iqlim o'zgarishi bilan bog'liq bo'lgan qator muammolarga duch kelmoqda. Bu atrof-muhit o'zgarishi bilan bog'liq tashvishli holatlarga bir yoqadan bosh chiqarib birgalikda harakat qilishimiz lozim. Atrof-muhitdagi muammolar yoshu-qari birdek majburiyatni olishi kerak. Ekologik madaniyat, ekologik savodxonlik aholida yuqori darajada shakllansagina, iqlim o'zgarishi bo'yicha kelib chiqadigan holatlarni oldini olishimiz mumkin. Bunga Butun dunyo hamjamiyati va respublikamizda ekoharakatni boshlashimiz va rivojlantirishimiz lozim. O'simlik, hayvonot olamini asrash, kelajak avlodlarga ham bizni o'rab turgan tirik tabiatni o'z holicha yetkazib berish bizning ekologik madaniyatimiz yuksakligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: ekologiya, globalashuv, o'simlik, hayvonot olami, iqlim o'zgarishi, sog'lom turmush tarzi.

WAYS TO INCREASE GLOBAL CLIMATE CHANGE LITERACY

ANNOTATION

In the period of globalization, humanity is faced with a number of problems related to climate change. We should work together to address these alarming situations related to environmental change. We can prevent situations caused by climate change only if ecological culture and ecological literacy are formed in the population at a high level. For this, we need to start and develop the eco-movement in our republic and the world community. Protecting the flora and fauna, and delivering the living nature that surrounds us to the future generations in its original form shows that our ecological culture is high.

Key words: ecology, globalization, flora, fauna, climate change, healthy lifestyle

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ГЛОБАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ОБЛАСТИ ИЗМЕНЕНИЯ КЛИМАТА

АННОТАЦИЯ

В период глобализации человечества сталкивается с рядом проблем, связанных с изменением климата. Мы должны работать вместе, чтобы справиться с этими тревожными ситуациями, связанными с изменением окружающей среды. Предотвратить ситуации, вызванные изменением климата, можно только в том случае, если у населения на высоком уровне сформирована экологическая культура и экологическая грамотность.

Ключевые слова: экология, глобализация, флора, фауна, изменение климата, здоровый образ жизни.

Bugungi kunda odamning biosferaga salbiy ta'siri kuchayishi natijasida ekologik krizisning yuzaga chiqishi va tabiatni muhofaza qilish ishlarini keng miqyosda amalga oshirish zaruriyatining tug'ilishi bilan ekologiyaning amaliy ahamiyati keskin oshib ketdi. Ekologiya bilan falsafa, sotsiologiya va boshqalar bir qancha fanlar o'rtasida uzviy bog'lanish paydo bo'ldi. Hozirgi davrda sanoat va qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi, transport, qurilish, ilmiy-texnikaviy, demografik muammolarni hal etish hamda tabiiy resurslardan ratsional foydalanish yo'llarini ishlab chiqishda ekologik yondashuv zarur bo'lib qoldi. Global iqlim o'zgarishlarini ta'sirini kamaytirish uchun butun insoniyat hamjihatlikda ish olib borishi kerak. Iqlim o'zgarishi bo'yicha kelib chiqqan muammolarga haroratning ko'tarilishi, Ozon qatlaminin yemirilishi, hozirgi kunda o'rmonlarning qisqarishi, havo tarkibida karbonat angidrid gazining ko'rsatkichi ortishi, shaharlarda shovqinning ko'payishi, sanoat chiqindilari va kundalik chiqindilarni ortishi, tuproqlarning pestidsidlar bilan zararlanishi, Orol muammosi, suvning ifloslanishini, parnik effektining ta'siri ortishi kabilarni sanab o'tishimiz mumkin. Atmosferaning ozon qatlami quyoshning ultrabinafsha nurlarini ushlab qoladigan qalqon hisoblanadi. Afsuski, sayyoramizda tabiiy muvozanat buzilishi natijasida ozon qatlaminin yemirilishi bilan bog'liq ekologik xavf paydo bo'ldi. Bu esa kelajakda iqlimning bashorat qilib bo'lmaydigan o'zgarishlariga, ya'ni inson organizmi immun tizimining zaiflashishiga, onkologik kasalliklar sonining oshishiga, o'simliklarning sekin o'sishiga olib kelishi mumkin.

Ekologik muammolarni bartaraf etishda gender tengligi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Jamiyatdagi muammolarni oldini olishga ikkala jins vakillari birdek mas'uldir. Ekologik tarbiya bola tug'ilganidan keyin oila davrasidan boshlab bolaga ekologik ta'lim berishni boshlash kerak.

Germaniyadagi tabiati go'zal maskanlarda maxsus ekologik tarbiya berish joylari tashkil etilgan. Ularda yoz oylarida mutaxassis o'qituvchilar ekologiya bo'yicha o'z

malakalarini oshiradilar, maktabga qaytgach, olgan bilimlarini, tajribalarini amalda qoʻllaydilar. Zero, bolalarni tabiatga mehr-muhabbat ruhida tarbiyalash shunchaki bir ermak uchun qilinadigan ish emas. Bu davlat ahamiyatiga ega dolzarb masaladir. Biz sogʻlom, mehnatsevar, dunyoqarashi keng yoshlarni tarbiyalab, voyaga yetkazsakgina kelajagimiz nurli boʻladi. Bunda oʻquvchilarga tashkil qilingan dastur ularning taʼtil vaqtlari maroqli hamda foydali iqlim boʻyicha bilimlarni olishiga erishiladi.

Iqlim oʻzgarishi boʻyicha online darslar tashkil qilishning ahamiyati.

Aholining iqlim oʻzgarishi boʻyicha savodxonligini oshirishning samarali yoʻllaridan biri bu online dasturlar ishlab chiqishdir. Bunda ishtirokchilar dasturda qatnashish uchun transport toʻlovlari va turar-joy toʻlovlaridan holi boʻladilar. Albatta dasturdagi mavzular qatnashchilar vaqtiga qarab kelishilgan holda tashkil etiladi. Qatnashuvchilar yoshi, kasbi, ijtimoiy kelib chiqishidan va dunyoning qaysi qismida oʻqiyotgan va ishlayotgan boʻlishidan qatʼiy nazar barcha ishtirok qilishi mumkin.

Amerikaning Toshkentdagi elchixonasi bilan birgalikda „Climate change literacy program“ tashkil qilindi. Dasturda yuzdan ortiq ishtirokchilar saylab olindi. Dasturni mentor-Abdulaziz Murtazoev olib bordi. Global iqlim oʻzgarishi boʻyicha muhim 15 mavzuda online (zoom platformasida) darslar tashkil qilindi.

Xulosa va natijalar. „Climate change literacy program“ dasturida biz iqlim oʻzgarishi nima ekanligi, iqlim oʻzgarishi nimalarga olib kelish sabablari, inson omili natijasida boʻlayotgan turli taʼsirlar, qaysi yoʻllar bilan iqlim oʻzgarishini sekinlashtirishimiz mumkinligini, tabiiy resurslardan tejamkorlik bilan foydalanishni, energiya resurslaridan foydalanishning iqlimga taʼsiri, xalqaro huquqiy hujjatlar, yurtimizdagi iqlim boʻyicha muammolarni, Orol muammosi haqida koʻplab maʼlumotlarga ega boʻldik. Iqlim oʻzgarishi boʻyicha savodxonlikni oshirishning bir usuli bu shunga oʻxshash online darslar tashkil etishdir. Dasturda qatnashgan ishtirokchilar yaqin-atrofidagilarni olgan bilimlari bilan boʻlishib yanada kengroq aholi qatlamini bilimini oshirishga yordam berishi shubhasiz albatta. Ekologik madaniyatni shakllantirishda bundan tashqari turli usullardan foydalanish ham maqsadga muvofiq. Ona sayyoramizni bir boʻlib, birgalikda turli iqlim oʻzgarishlaridan saqlashimiz burchimizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Biologiya va ekologiya jurnali. 2020-yil №1. 80-83-betlar.
2. <https://www.uznature.uz/>
3. <https://www.geografiya.uz>